

WYKONANIE “KAMIENI MILOWYCH” W ZAKRESIE POSTĘPOWANIA DYSCYPLINARNEGO SĄDZIÓW SĄDÓW POWSZECHNYCH – ANALIZA WPROWADZONYCH I PROPONOWANYCH ROZWIĄZAŃ PRAWNYCH

Obszar wymagający reformy (kamień milowy)	Przed nowelizacją z 9 czerwca 2022 r.	Nowelizacja z 9 czerwca 2022 r. ¹	Projekt nowelizacji z 13 grudnia 2023 r. ² (proces legislacyjny w trakcie)
1. Prawo do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą	<ul style="list-style-type: none"> Orzekanie przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, złożoną w całości z osób nominowanych przez KRS w jej obecnym kształcie, jako sąd II instancji (sąd I instancji w określonych przypadkach) w sprawach dyscyplinarnych sędziów – brak niezależności i bezstronności Wyznaczanie właściwego sądu dyscyplinarnego I instancji przez Prezesa IDSN 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ Powołanie, w miejsce IDSN, Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego o podobnym zakresie kompetencji, w skład której wchodzi jednak również osoby nominowane przez KRS w jej obecnym kształcie – brak niezależności i bezstronności ⚠ Ograniczenie prawa do wyznaczania sądu I instancji tylko do spraw sędziów sądów okręgowych i apelacyjnych (art. 110 § 3 p.u.s.p.)³ 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ Przekazanie kompetencji IOZ Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu (art. 3 pkt 4 ustawy nowelizującej) – brak spełnienia wymogu, by sprawy dyscyplinarne rozpoznawała inna Izba Sądu Najwyższego oraz naruszenie kompetencji NSA wynikających z Konstytucji RP⁴ ✗ Nadanie NSA prawa do wyznaczania sądu I instancji w sprawach sędziów sądów okręgowych i apelacyjnych
2. Odpowiedzialność za pytania prejudycjalne	<ul style="list-style-type: none"> Przypadki wszczynania postępowań dyscyplinarnych w związku ze skierowaniem pytania prejudycjalnego do TSUE Ustawa kagańcowa:⁵ poszerzenie katalogu deliktów dyscyplinarnych 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wyłączenie wystąpienia z pytaniem prejudycjalnym z katalogu deliktów dyscyplinarnych (art. 107 § 3 p.u.s.p.) 	Brak zmian w tym zakresie
3. Odpowiedzialność za treść orzeczeń	<ul style="list-style-type: none"> Przypadki wszczynania postępowań dyscyplinarnych i karnych w związku z treścią orzeczeń Ustawa kagańcowa: poszerzenie katalogu deliktów dyscyplinarnych 	<ul style="list-style-type: none"> ⚠ Wyłączenie błędu w zakresie wykładni lub stosowania prawa oraz w ocenie stanu faktycznego lub dowodów z katalogu deliktów dyscyplinarnych (art. 107 § 3 p.u.s.p.) – niepełne wyłączenie odpowiedzialności dyscyplinarnej za treść orzeczenia ✗ Brak uchylecia deliktów dyscyplinarnych wprowadzonych ustawą kagańcową ✗ Wprowadzenie nowego typu deliktu dyscyplinarnego – odmowy wymiaru sprawiedliwości (art. 107 § 1 p.u.s.p.) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wyłączenie treści orzeczeń sądowych z katalogu deliktów dyscyplinarnych (art. 3 pkt 3 ustawy nowelizującej) ✗ Brak uchylecia deliktów dyscyplinarnych wprowadzonych ustawą kagańcową i odmowy wymiaru sprawiedliwości

1 Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2022 poz. 1259).

2 [Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw](#) z 13 grudnia 2022 r., druk nr 2870.

3 Ustawa z dnia 27 lipca 2021 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2020, poz. 2072), dalej p.u.s.p.

4 Zgodnie z art. 184 Konstytucji RP, NSA oraz inne sądy administracyjne sprawują kontrolę działalności administracji publicznej.

5 Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 190). Wprowadziła ona trzy nowe rodzaje deliktów dyscyplinarnych, m.in. „działania kwestionujące istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność powołania sędziego, lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej”.

Legenda

✓ służy wykonaniu

⚠ częściowo służy wykonaniu

✗ nie służy wykonaniu (stoi w sprzeczności z danym zaleceniem)

WYKONANIE “KAMIENI MILOWYCH” W ZAKRESIE POSTĘPOWANIA DYSCYPLINARNEGO SĄDZIÓW SĄDÓW POWSZECHNYCH – ANALIZA WPROWADZONYCH I PROPONOWANYCH ROZWIĄZAŃ PRAWNYCH

Obszar wymagający reformy (kamień milowy)	Przed nowelizacją z 9 czerwca 2022 r.	Nowelizacja z 9 czerwca 2022 r. ¹	Projekt nowelizacji z 13 grudnia 2023 r. ² (proces legislacyjny w trakcie)
4. Badanie niezawisłości i bezstronności sędziego	<ul style="list-style-type: none"> ⊗ Przypadki wszczynania postępowań dyscyplinarnych w związku z badaniem niezawisłości i bezstronności innych sędziów ⊗ Ustawa kagańcowa: odpowiedzialność dyscyplinarna za działania kwestionujące istnienie stosunku służbowego lub skuteczność powołania sędziego ⊗ Ustawa kagańcowa: niedopuszczalność oceny przez sąd powszechny lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub jego uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości 	<ul style="list-style-type: none"> ⚠ Wprowadzenie procedury badania niezawisłości i bezstronności sędziego, z uwzględnieniem okoliczności jego powołania i postępowania po powołaniu, na wniosek strony postępowania (art. 42a §§ 3-14 p.u.s.p.) – krótki termin na złożenie wniosku utrudniający zgromadzenie dowodów, możliwość ponownego rozpoznania sprawy przez IOZ (brak gwarancji niezależności i bezstronności sądu) ⚠ Wyłączenie badania spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego z katalogu deliktów dyscyplinarnych, ale jedynie w ramach powyższej procedury (art. 107 § 3 p.u.s.p.) ⊗ Brak uchylecia deliktu dyscyplinarnego wprowadzonego ustawą kagańcową: kwestionowania istnienia stosunku służbowego sędziego lub skuteczności jego powołania (art. 107 § 1 pkt 3) 	<ul style="list-style-type: none"> ⚠ Wprowadzenie możliwości stosowania badania niezawisłości i bezstronności sędziego przez sąd z urzędu (art. 3 pkt 1 ustawy nowelizującej) – ograniczone tylko do przypadków „poważnych wątpliwości” w tym zakresie ✔ Uchylenie przepisu stanowiącego o tym, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności (art. 3 pkt 2 ustawy nowelizującej) ⊗ Brak uchylecia deliktu dyscyplinarnego wprowadzonego ustawą kagańcową: kwestionowania istnienia stosunku służbowego sędziego lub skuteczności jego powołania
5. Gwarancje proceduralne i uprawnienia obwinionych	<ul style="list-style-type: none"> ⊗ Arbitralne wyznaczanie sądu dyscyplinarnego I instancji przez IDSN w każdej sprawie ⊗ Możliwość ponownego powołania Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości do przeprowadzenia postępowania w tej samej sprawie, mimo jej prawomocnego zakończenia ⊗ Brak wstrzymania biegu postępowania dyscyplinarnego na czas czynności związanych z wyznaczeniem obrońcy oraz podjęciem przez niego obrony ⊗ Prowadzenie postępowania dyscyplinarnego pomimo usprawiedliwionej nieobecności obwinionego sędziego lub jego obrońcy 	<ul style="list-style-type: none"> ⚠ Wyrażna regulacja właściwości miejscowej sądu dyscyplinarnego I instancji (art. 110 § 3 p.u.s.p.) – dotyczy jednak tylko spraw sędziów sądów rejonowych ⚠ Wyłączenie możliwości ponownego powołania Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości w tej samej sprawie (art. 112b § 5 p.u.s.p.) – co hipotetycznie może skrócić czas trwania postępowania ⚠ Uchylenie art. 113a p.u.s.p., który stanowił o braku wstrzymania postępowania na czas czynności związanych z wyznaczeniem obrońcy – bez wyraźnego wprowadzenia obligatoryjności zawieszenia postępowania na ten czas ✔ Uchylenie art. 115a § 3 p.u.s.p., który stanowił o prowadzeniu postępowania pomimo usprawiedliwionej nieobecności obwinionego lub jego obrońcy 	Brak zmian w tym zakresie

Legenda

✔ służy wykonaniu

⚠ częściowo służy wykonaniu

⊗ nie służy wykonaniu (stoi w sprzeczności z danym zaleceniem)

WYKONANIE “KAMIENI MILOWYCH” W ZAKRESIE POSTĘPOWANIA DYSCYPLINARNEGO SĘDZIÓW SĄDÓW POWSZECHNYCH – ANALIZA WPROWADZONYCH I PROPONOWANYCH ROZWIĄZAŃ PRAWNYCH

Obszar wymagający reformy (kamień milowy)	Przed nowelizacją z 9 czerwca 2022 r.	Nowelizacja z 9 czerwca 2022 r. ¹	Projekt nowelizacji z 13 grudnia 2023 r. ² (proces legislacyjny w trakcie)
6. Poprawa sytuacji sędziów, których dotyczą uchwały IDSN	<p>⌚ Szereg orzeczeń wydanych przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych i immunitetowych sędziów, w tym skutkujących zawieszeniem w pełnieniu obowiązków i obniżeniem wynagrodzenia</p>	<p>⊗ Wprowadzenie możliwości wystąpienia przez sędziów, których dotyczyły prawomocne orzeczenia IDSN, z wnio- skiem o wznowienie postępowania do Izby Odpowie- dzialności Zawodowej (art. 18 ustawy nowelizującej) – brak gwarancji niezależności i bezstronności sądu</p> <p>⚠ Rozpoznanie przez Izbę Odpowiedzialności Zawodowej z urzędu na pierwszym posiedzeniu w danej sprawie za- wieszenia w pełnieniu obowiązków orzeczonego wobec sędziów przez IDSN w związku z postępowaniem dyscy- plinarnym lub immunitetowym (art. 9 ustawy noweli- zującej) – możliwa faktyczna poprawa sytuacji sędziego przez uchylene zawieszenia, ale nadal bez gwarancji nie- zależności sądu</p>	<p>⊗ Przekazanie Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu kompetencji do rozpoznawania wniosków o wznowienie prawomocnie zakończonego postępowania (art. 6 usta- wy nowelizującej) oraz zawieszenia orzeczonego przez Izbę Dyscyplinarną lub Izbę Odpowiedzialności Zawodo- wej Sądu Najwyższego (art. 7 ustawy nowelizującej) – na- ruszenie kompetencji NSA wynikających z Konstytucji RP</p>

Legenda

✔ służy wykonaniu

⚠ częściowo służy wykonaniu

⊗ nie służy wykonaniu (stoi w sprzeczności z danym zaleceniem)